

nieuwsbrief december 2012

MEDISCHE MISSIE ZUSTERS

Afrika

Nog meer aandacht voor
de jeugd

Europa

Geschonden
mannen en vrouwen

Latijns-Amerika

Medische missiezusters
onder de mensen

Missie en globalisering

Bezoek ook onze website:
www.medischemissiezusters.nl

Colofon

Medische Missiezusters is een uitgave van de Stichting Vrienden van de Medische Missiezusters om geïnteresseerden te informeren over leven en werk van de medische missiezusters.

Redactie

Magda Van Hoyweghen, MMZ
Mirjam Koevoets, MMZ
Tjitze Vogel
Natascha Catoire (eindredactie)

Commentaar en reacties

Te richten aan:
Redactie,
vriendenmmz@antenna.nl

Nederland

Wittevrouwensingel 55
3572 CB Utrecht
Telefoon 030 2732 503
ING Bank 33 56 00
Rabobank 3642 60 602

België

Ciambertlanidreef 25/2
B-9120 Beveren
Telefoon 03 2954 090
ING Bank 320 015 396 596
IBAN BE 65 320 015 396 596

Internet

E-mail:
vriendenmmz@antenna.nl
Website:
www.medischemissiezusters.nl

Vormgeving

Arti Medica, Ben Kooloos
www.artimedica.nl

Druk

ID Print, Roelofarendsveen

Foto's

Archief MMZ

Medische Missiezusters wordt tweemaal per jaar toegezonden aan donateurs en geïnteresseerden. Ook interesse? Stuur een mailtje of bel met het kantoor in Utrecht. De nieuwsbrief wordt kosteloos toegezonden, er wordt gevraagd om een vrijwillige bijdrage.

De Stichting Vrienden MMZ is bij de fiscus geregistreerd als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). De Vrienden betalen geen belasting over schenkingen, erfenissen en legaten, u kunt giften aftrekken van de belasting.

ISSN: 0926-1281

Van de redactie

Gezondheid voor mensen en gemeenschappen, waar ook ter wereld, ligt aan de basis van de spiritualiteit en het werk van de medische missiezusters. Dat was zo in 1925 voor Anna Dengel en haar eerste metgezellen en dat is nu, 87 jaar later, nog steeds zo voor ons. Duidelijk herkenbaar, denk je dan. Maar... "we moeten ons aanpassen aan de wereld omdat de wereld zich niet aanpast aan ons" zei ze later. Aanpassen aan een veranderende wereld kan alleen als je de wereld en de veranderingen die zich voordoen, blijft volgen en je steeds opnieuw afvraagt; wat betekenen gezondheid en genezing nu, in deze tijd?

Toen in de jaren 80 het idee van globalisering in politieke en economische kringen zijn intrede deed, voelden velen van ons een soort verwantschap. Het werd gedefinieerd als: "De groeiende integratie van economieën en maatschappijen uit de hele wereld, door handel, financiële stromen en de onbegrensde uitwisseling van cultuur en technologie". Zou hiermee de kans op een rechtvaardige verdeling van wat het leven biedt de mensheid gezonder maken? Er kwamen goede initiatieven zoals vrije handel tussen landen, microkredieten voor de armen en grenzen leken open te gaan.

In 2004 al bracht een commissie van topeconomen, na twee jaar onderzoek, een rapport uit waarin ze erop wees dat globalisering niet iedereen grote voordelen biedt. De kloof tussen arme en rijke landen en tussen armen en rijken binnen de landen, wordt niet kleiner. Het zijn de vrouwen in de ontwikkelingslanden die het meest te lijden hebben onder deze ontwikkelingen. Zij hebben de zorg voor het gezin en voor de kinderen, staan er vaak alleen voor wanneer de kinderen opgroeien, en worden soms ook nog door de gemeenschap uitgebuit en misbruikt. Zij hebben behoefte aan ondersteuning om hun gezondheid naar ziel en lichaam te behouden of te herstellen. Ons werk met de mensen is de laatste 30-40 jaar dan ook gewijzigd, is meer gericht op de ontwikkeling van de hele mens, niet alleen op zijn/haar fysieke gezondheid.

In deze editie geven zusters u een indruk van de invloed die globalisering heeft op hun omgeving en wat zij hebben veranderd in de manier van werken aan genezing en gezondheid; ontwikkeling van de jeugd in Afrika, dichtbij de mensen zijn in Venezuela en tussen geschonden mannen en vrouwen in Europa.

De rubriek Zeven Vragen zult u moeten missen deze keer omdat wij de voorkeur hebben gegeven aan een wat uitgebreider In Memoriam bij het overlijden van zr. Godelieve Prové. Zij was bijzonder voor ons en is ook voor veel van onze lezers geen onbekende.

Wij wensen u vredige kerstdagen en alle goeds voor het nieuwe jaar.

Mirjam Koevoets

U kunt de activiteiten van de Medische Missiezusters wereldwijd volgen via de links op onze website www.medischemissiezusters.nl. U kunt u daar ook aanmelden voor de digitale nieuwsbrief van de Medische Missiezusters.

Hoe globalisering de missie in Afrika beïnvloedt

Maggie Lupiya

Toen een paar jaar geleden "de globalisering" ter sprake kwam, waren de verwachtingen van de meeste Afrikanen hoog gespannen, ze zagen er immers een mogelijkheid in om niet alleen meer met elkaar te kunnen delen maar ook meer van elkaar te kunnen ontvangen om zo hun onderlinge verbondenheid te versterken. Toch stonden sommige Afrikanen er eerder afwachtend tegenover; zij vreesden dat door globalisering de meest kwetsbare landen onder de macht van rijkere landen zouden komen.

Nu dat globalisering een werkelijkheid is geworden, is er inderdaad veel veranderd in Afrika. Vooral de uitgebreide mogelijkheden van de mobiele communicatie heeft onze levensstijl veranderd: er is meer onderlinge wedijver gekomen met meer spanning, meer stress en ook meer gevoelens van bezorgdheid en angst. Waardering voor familie en clan is verminderd met verwaarlozing, seksueel geweld en verlies van vroegere levenswaarden als gevolg. Hierdoor is de jeugd veel kwetsbaarder geworden.

Gezondheidszorg, vroeger een fundamenteel recht, is nu "business" geworden: kliniekjes verschijnen op de meest onverwachte plaatsen waarbij je je terecht kunt afvragen hoe goed de kwaliteit en betrouwbaarheid van hun diensten zijn. Een groot aantal medisch geschoolden zijn verhuisd naar Europa, Canada of de VS meestal als reactie op hun lage salarissen. De achterblijvers zijn erdoor gedemoraliseerd.

Deze gevolgen van globalisering zijn ook duidelijk geworden in ons werk en hebben ons aangezet om meer dan vroeger aanwezig te zijn onder de jeugd om daar "genezing en heelwording" te bevorderen en om hen een positieve houding mee te geven in het leven. Ook helpen we bij het maken van levensgevendende keuzes en bij de opbouw en versterking van hun geloof. Onze programma's zijn vooral gericht op jonge alleenstaande moeders en jonge weduwen. We hebben al ervaren hoe ze meer zelfvertrouwen hebben gekregen en hoe ze aan hun zelfstandigheid werken, ook op economisch gebied.

We bezoeken secundaire scholen waar we vooral voor de meisjes een grote steun zijn. Ze hebben behoefte om over hun problemen te praten en voelen zich op hun gemak bij ons. Ondertussen hebben we ook gemerkt dat meer

vrouwen aan hogere opleidingen en universitaire studies beginnen, geholpen door de "online" studiemethodes. Dit is een positief gevolg van globalisering.

Ons werken aan gezondheid gaat ondertussen verder. We zijn aan de slag in meestal afgelegen gebieden, in klinieken en gezondheidscentra, en waar nodig organiseren we daar ook huisbezoeken. Een paar van ons zijn als docent verbonden aan verpleegsterscholen die toebehoren aan andere congregaties of aan het bisdom. Verder sluiten we ons ook aan bij groepen waar aandacht wordt gevraagd voor ecologie, vrouwenhandel en kinderarbeid.

Jonge Afrikaanse vrouwen voelen zich duidelijk aangesproken door onze manier van werken en geïnspireerd door onze inzet en onze bredere kijk op "genezing" sluiten ze zich bij ons aan om ook hun leven hier aan te wijden.

Het charisma van "heelwording en genezing" waarvoor Anna Dengel leefde is ook onder de bevolking van Afrika levend en wel. Er is zeker reden tot hoop voor de voortzetting van ons werk met de mensen hier in Afrika.

Vertaling: Magda van Hoyweghen

Europa, het continent van de hoop?

Meer dan een jaar werk ik nu samen met JRS (Jesuit Refugee Service), een organisatie opgericht door de voormalige Generale Overste van de Jesuiten, Pedro Arrupe. JRS is intussen uitgegroeid tot een grote internationale organisatie met meer dan duizend medewerkers en medewerkers die actief zijn in meer dan 50 landen.

Zoals zovele orden en congregaties na het Tweede Vaticaanse concilie hebben ook wij, medische missiezusters een antwoord proberen te geven op nieuwe noden in de wereld.

Mij bewust van de vele onoverzichtelijke noden en vragen, die ons als mens maar vooral ook als religieuzen aanspreken, heb ik me nu al verschillende jaren ingezet om vooral medemensen die ontworteld zijn, of om allerlei redenen gedwongen waren hun geboorteland te verlaten, bij te staan. Vluchtelingenstromen

ontstaan immers niet alleen in de context van oorlog, maar tegenwoordig ook vaak als gevolg van mensenhandel en uitbuiting. Simone Weil heeft ooit eens ontworteling aangeduid als "één van de grootste ziekten van onze tijd."

Mijn lidmaatschap van een internationale gemeenschap, de talenkennis die er vaak mee gepaard gaat, de wereld en levenservaring en een vooropgestelde interculturele competentie hebben allemaal bijgedragen tot een goede en nuttige basis om dit werk aan te pakken.

In de gevangenis waar ik werk onder de mensen die opgesloten zijn omdat ze "onwettig" in het land zijn, zitten vooral veel jonge mensen uit alle mogelijke landen. Minstens 50% van de vrouwelijke arrestanten zijn slachtoffer van mensenhandel, van gedwongen prostitutie en vaak ook van werkuitbuiting. Hier komt dan ook

mijn ervaring van de voorbije zes jaar onder mensen die slachtoffer waren van vrouwenhandel, goed van pas. Van tijd tot tijd slaag ik er in om een vrouw over te halen van haar vertrek af te zien door haar te helpen een proces aan te spannen tegen haar mannelijke of soms ook vrouwelijke pooier. Opsluiting in cellen met tralies, verhoogt vaak het lijden van deze vrouwen bij wie dit traumatische vroegere ervaringen oproept. Tralies zijn voor hen vaak synoniem voor angst, geweld en uitzichtloosheid. Wanneer wij aan gearresteerden denken, hebben we misdadigers voor ogen, mensen die schuldig zijn. Maar dit zijn mensen die geen enkele criminele daad hebben begaan. Ze hebben alleen maar gehandeld tegen de gewone orde in. Ze zijn Duitsland binnengekomen zonder de juiste papieren en dat is geen misdaad! Ze belanden toch achter slot en grendel terwijl wij

Dagmar Plum in gesprek met een gedetineerde

Onschuldigen belanden achter slot en grendel terwijl wij blijven zeggen dat vrijheid één van de grootste en meest indringende menselijke waarden is. Er moeten dan toch wel heel belangrijke, zwaarwegende redenen zijn om mensen die vrijheid te ontnemen...

In de gevangenis proberen we van tijd tot tijd een gebedsdienst te organiseren waaraan gelovigen van verschillende religies deelnemen en waar ieder ook op zijn of haar manier kan bidden.

blijven zeggen dat vrijheid één van de grootste en meest indringende menselijke waarde is. Er moeten dan toch wel heel belangrijke, zwaarwegende redenen zijn om mensen die vrijheid te ontnemen. In Europa gaat het dan maar om een paar verkeerde documenten!

Eén derde van alle gevangenen zit ten onrechte achter slot en grendel en kan mogelijk pas vrij komen met de hulp van een advocaat die dan ook nog voor een groot deel door JRS betaald wordt met gelden die de organisatie ontvangt via speciale fundraising. Deze hulpverlening geeft gedetineerden wel het gevoel dat ze niet alleen zijn in een voor hen vreemde omgeving. Eigenlijk betekenen alleen die mensen iets voor hen, die geduldig vasthouden aan menselijke waarden en die mensenrechten eerbiedigen.

In sommige Europese landen worden nog mensen zonder papieren samen gebracht in een cel waar ook zware criminelen zitten. Recent zijn er nieuwe richtlijnen uitgegaan vanuit de VN, ook vanuit Europa en van een paar NGO's die richtlijnen en aanbevelingen geven als reactie op dergelijke situaties.

De laatste tijd is het aantal gearresteerden enigszins afgenomen nu de Europese Unie haar buitengrenzen sterker bewaakt door het invoeren van nog ingewikkelder en ook financieel duurdere systemen. De bekendste hiervan zijn FRONTEX, European agency for the Management of external borders. Hieronder worden dan vooral landgrenzen, vliegveldens en zeehavens gerekend, en EUROSUR: European External

Border Surveillance System. Het grens werkelijk aan cynisme wanneer je bedenkt dat omwille van onvoldoende financiële middelen men zelfs niet in staat was om 2.000 drenkelingen die vorig jaar in de Middellandse Zee verdronken, te redden van een verdrinkingsdood.

In de gevangenis proberen we van tijd tot tijd een gebedsdienst te organiseren waaraan gelovigen van verschillende religies deelnemen en waar ieder ook op zijn of haar manier kan bidden. Dat zijn echte momenten van vrede, van een binnenkomen in een andere, bijna mystieke wereld, waarin mislukking en lijden een plaats krijgen en waarin verstoting en gevangenschap ten gevolge van een menselijke fout erkend kan worden. Dan gebeurt het wel eens dat er een nieuwe wereld voor hen opengaat waar scheidingen niet meer meespelen en waar lam en leeuw broederlijk naast elkaar liggen.

Van tijd tot tijd ken ik hier ook van die momenten waarbij het begrip "heil en genezing" opduiken als verscholen in juridische termen, waarbij 'recht' alleen kan bestaan als gekoppeld aan heelwording.

Ik hoop maar dat Europa, dat na twee wereldoorlogen een gezonde gemeenschap wil opbouwen gebaseerd op vrede en gerechtigheid, ook het principe van "genezing en heelwording" verder zal laten leven als een grondgedachte van haar beleid.

Vertaling:
Magda van Hoyweghen

Godelieve Prové, 1930 - 2012

Op 18 September 2012 is in de Amsterdamse Bijlmermeer op 82 jarige leeftijd, Zr. Godelieve Prové overleden. Godelieve Prové werd geboren in Antwerpen, België. Na haar medische studies aan de Leuvense Universiteit sloot ze zich in 1957 aan bij de Medische Missiezusters in Nederland. Een paar jaar na haar noviciaat vertrok ze naar Malawi, het toenmalige Nyassaland, waar ze tot 1966 gewerkt heeft als arts.

Na het vernieuwingskapittel in 1967, ging ze als sector coördinator van Oost Azië naar Indonesië en werd als zodanig lid van het Algemeen Bestuur. In het volgende kapittel in 1973 werd ze gekozen tot algemene overste van de medische missiezusters, een uitdaging die te groot leek voor haar bescheiden, wat stille, en voor sommigen van ons enigszins mysterieuze persoonlijkheid.

Godelieve was de tweede algemene overste na Anna Dengel, de stichteres, die toen nog leefde. De tijd na het tweede Vaticaans Concilie was een woelige periode in de kerk en het religieuze leven en dus ook bij ons. Godelieve gaf in die tijd op een inspirerende maar ook gedurfde wijze leiding aan een gemeenschap die zich in een kritieke overgangperiode bevond.

Na de eerste zes jaar werd Godelieve in 1979 voor een tweede termijn als algemene overste gekozen, tot nu toe een unicum in onze gemeenschap. Deze periode werd gekenmerkt door een paar ingrijpende gebeurtenissen o.a. het overlijden van Anna Dengel op 17 april 1980, en het overplaatsen van het centrale bestuur van de congregatie van Rome naar Londen. In haar tweede termijn werd

Zuster Godelieve Prové met medezusters.

de nieuwe Constitutie (leefwijze) van de medische missiezusters door de Kerk aanvaard. Door een grotere en diepere kennis van wat gezondheid eigenlijk betekent en door onze wereldwijde ervaring in missie, kwam er ook een vernieuwd en dieper inzicht in wat genezing, heelheid inhoudt voor de mens, voor onze samenleving en voor de ons omringende natuur. Deze inzichten hebben sedertdien ook het apostolische en het vakkundige werk van de medische missiezusters sterk beïnvloed. De essentie van ons apostolaat verschoof van medisch werk naar genezend aanwezig zijn en heelwording.

Toen Godelieve in 1986 terugkeerde naar Nederland/België heeft ze de Bijlmermeer in Amsterdam als haar woonplaats gekozen en in alle eenvoud, min of meer in het verborgene, verder gewerkt en geleefd. Ze trad naar buiten in haar begeleidend werk met groepen en personen en heeft velen van ons overtuigd dat menswording, genezing en heelwording een levenslang proces is.

In dankbaarheid kijken we terug op een groot en vruchtbaar leven in de overtuiging dat Godelieve nu vanuit een nieuw leven haar medische missiezusters gadeslaat en hen tegemoet komt en bijstaat in hun wereldwijde missie van genezing en heelwording.

Magda van Hoyweghen en Mirjam Koevoets

In Memoriam

*Op 12 mei is **zr. Judith Vorachen** in Maastricht overleden. Ze was met hart en ziel verpleegster en heeft haar beroep als haar roeping ervaren, bijna 65 jaar als medische missiezuster. Tot 1975 heeft ze zich toegelegd op verpleegzorg en opleidingen in Indonesië. Daarna, al bijna met pensioen, heeft ze zich nog jaren ingezet als verpleegkundige in Leiden en als vrijwilligster in de thuiszorg in Heerlen, onderbroken door een half jaar vluchtelingenwerk in Cambodja. In haar latere jaren heeft ze vakkundig de geschiedenis van haar Limburgse familie uitgezocht en beschreven. Zr. Judith is 96 jaar geworden.*

*In Nijmegen is op 18 april **zr. Marguérite Petit** overleden. In 1954 toegetreden tot de medische missiezusters, werkte ze als verpleegster/vroedvrouw in Jordanië en Pakistan. Later zette zij zich met veel toewijding in voor vluchtelingen in Duisburg, Londen en Utrecht. Marguérite was geliefd bij hen met wie ze werkte, bij haar vrienden en vooral bij haar familie; zij waren haar tot steun en toeverlaat in haar lange lijdensweg waarin langzaam al haar krachten haar verlieten. Dankbaar voor de liefdevolle zorg in Huize Rosa hebben we afscheid van haar genomen. Ze was 82 jaar.*

Globalisering en de gevolgen in Venezuela

Globalisering heeft voor ons zowel goede als minder goede gevolgen. De wereld wordt door de globalisering gezien als één groot dorp, een kleine wereld dus, waar alles met alles verbonden is: afstand speelt geen rol en ogenblikkelijk betekent dat de snelheid waarmee gebeurtenissen plaatsvinden, meteen in de hele wereld gekend zijn. Ook de toegang tot de moderne technologie zou vrijkomen, HET instrument voor economische, culturele en politieke ontwikkeling. Samen met de globalisering kwam ook de verwachting dat de 6 biljoen inwoners van onze aardbol allemaal dezelfde weg zouden bewandelen dat hen naar het land van melk en honig zou voeren.

Zr. Marielena Ridad

Maar jammer genoeg is het niet zo gegaan. Globalisering heeft niet alleen allerlei vormen van onrecht naar voren gebracht maar de meer ontwikkelde landen hebben ook hun "beschaving" van materialisme aan andere landen opgelegd. Hierdoor is de "onbetaalbare schuldenberg" gegroeid en uitgebreid met de zogenaamde "structurele aanpassingen". Alles wat gebeurde in de wereld gebeurde ook in Venezuela en eind jaren 80 kwam er een "sociale explosie" waarbij de 80% arme Venezolanen hun verlangen kenbaar maakten om te breken met deze door anderen opgelegde interpretatie van globalisering. Venezuela, een olieproducerend land, werd steeds armer. Structurele aanpassingen in gezondheidszorg en onderwijs zouden het land redden zelfs al zou dit grote offers vragen van de armen in het land. Ze konden zich geen goede medische hulp meer veroorloven en

de scholen werden onbetaalbaar. Zo liepen ze ook professioneel een grote achterstand op.

Te midden van deze nieuwe realiteit besloten we ons nog meer te richten naar de 80% armen en ons zoveel mogelijk te verbinden met hun lot. We proberen nu het leven te delen met hen die geen drinkbaar water hebben, zelfs geen degelijke openbare rioolsystemen, geen openbaar vervoer hebben maar ook met hen die geen stem hebben in het bepalen van hun toekomst. We zien het als onze roeping samen met hen te werken aan een nieuwe wereld. Medische missiezusters in Venezuela zijn nu verhuisd naar de arme wijken van Caracas, Barquisemeto en Maracaibo. Op het platte land in El Nula maken we deel uit van christelijke gemeenschappen, zijn lid van gemeenschapsraden en zorgen voor een goede functionering van buurt-

apotheekjes. We helpen verder bij de opvang en begeleiding van kinderen met een handicap, maken deel uit van jongerengroepen en zoeken zo samen naar een leven dat zinvol is in de huidige en in de toekomstige maatschappij.

Er zijn nu 4 Venezolaanse medische missiezusters, allen afkomstig uit deze arme omgeving. Zij kennen hun volk en de omstandigheden en komen met hun specifieke bijdrage aan vorming, reflectie en studie tot een duidelijke analyse van de realiteit en helpen ons ook bij het tot stand brengen van een wederzijdse bevrijding. Door onze wijze van leven en handelen, door er te zijn voor elkaar en voor de mensen om ons heen hopen we een teken te zijn van genezing en heelwording.

Vertaling:
Magda van Hoyweghen

Jongerenwerk in de sloppenwijk '12 de Octubre' Barquisimeto

Zuster Emma (midden) en zuster Marielena (rechts) tijdens de opening van de nieuwe klaslokalen

Zuster Maigualida in de tot klaslokaal verbouwde garage, in het Huis voor bijzondere kinderen

Wilt u inhoudelijk meer weten over de projecten van de Medische Missiezusters? Op de website www.medischemissiezusters.nl staat meer informatie over de opvang voor gehandicapte kinderen in Peru, het jongerenwerk in Barquisemeto, jeugdwerk in de krottenwijk etc.

Deze dag

wonen wil ik
in deze dag
grens van de tijd
kwetsbare zekerheid

staan in
de ademtocht
van liefde
en vrijheid

de toekomst,
onzeker,
laat ik buiten
mijn einder

hier en nu
wil ik leven
samenspel
met elk ander

aarde
mijn thuis
deze dag
dit uur

*Uit de gedichtenbundel
'Van de aarde wil ik getuigen'
Gertrude Vlaar MMZ
Maart 2000*

*Pentekening:
Ina Orbaan, Wassenaar
Meer informatie over haar werk:
d.orbaan@kpnplanet.nl*

